

**UNIVERSITATEA DE STAT DE EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI SPORT
A REPUBLICII MOLDOVA**

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 378.9:338.48
338.48:005

EȘANU Marcela

**FORMAREA COMPETENȚELOR MANAGERIALE LA VIITORII
SPECIALIȘTI ÎN CADRUL CURSULUI „PATRIMONIUL TURISTIC”**

Specialitatea: 533.04 – Educație fizică, sport, kinetoterapie și recreație

**REZUMATUL
tezei de doctor în științe pedagogice**

Chișinău, 2019

**Teza a fost elaborată în Catedra Managementul Culturii Fizice a
Universității de Stat de Educație Fizică și Sport a Republicii Moldova**

Conducător științific:

Budevici-Puiu Liliana, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar.

Referenți oficiali:

- 1. Moisescu Petronel Cristian**, doctor în științele motricității umane, profesor universitar, Universitatea "Dunărea de Jos", Galați, România;
- 2. Platon Nicolae**, doctor în științe economice, conferențiar universitar, Academia de Studii Economice a Moldovei.

Componența consiliului științific specializat:

- 1. Manolachi Veaceslav**, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar – președinte, USEFS, Chișinău;
- 2. Jurat Valeriu**, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar – secretar științific, USEFS, Chișinău;
- 3. Moldovan Elena**, doctor în educație fizică și sport, profesor universitar, Universitatea „Transilvania” din Brașov, România – membru.
- 4. Dorgan Viorel**, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar, USEFS, Chișinău - membru;
- 5. Cojocaru Vasile**, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar, UPS "I. Creangă", Chișinău – membru;
- 6. Mindrigan Vasile**, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar, USEFS, Chișinău – membru;
- 7. Braniște Gheorghe**, doctor în științe pedagogice, USEFS, Chișinău – membru.

Susținerea va avea loc la **21.06.2019, ora 14.30** în ședința Consiliului științific specializat D 533.04 din cadrul Universității de Stat de Educație Fizică și Sport a Republicii Moldova.

Adresa: or. Chișinău, str. Andrei Doga 22, Sala mică a Senatului (bir. 105).

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca USEFS și pe pagina web a ANACEC.

Rezumatul a fost expediat la 21.05.2019.

**Secretar științific al Consiliului Științific Specializat,
dr. în științe pedagogice, conf. univ.**

Jurat Valeriu

**Conducător științific,
dr. în științe pedagogice, conf. univ.**

Budevici Puiu Liliana

Autor

Eșanu Marcela

© Eșanu Marcela, 2019

Cuprins

Reperete conceptuale ale cercetării	4
Principii și repere ale structurării patrimoniului turistic (cultural) în context legislativ național și internațional (conținutul de bază al capitolului 1)	7
Cercetarea prealabilă privind necesitatea modificării conținutului curricular al cursului „Patrimoniul turistic” (conținutul de bază al capitolului 2)	9
Argumentarea teoretică și fundamentarea experimentală a eficienței formării competențelor manageriale la viitorii specialiști în cadrul cursului „Patrimoniul turistic” (conținutul de bază al capitolului 3)	13
Concluzii generale și recomandări	22
Bibliografie	26
Adnotare (în română, rusă și engleză)	27
Foia privind datele de tipar	30

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța problemei abordate. Problematika abordată în lucrare este de o deosebită însemnătate, întrucât turismul reprezintă un segment esențial din cadrul economiei naționale și internaționale și înregistrează înclinații de dezvoltare la nivel internațional.

Turismul trebuie să fie sustenabil din punct de vedere al mediului, durabil și profitabil în termeni economici și echitabil în termeni etici și sociali pentru populația din zonă. Pornind de la premisa că turismul contribuie la o dezvoltare economică sustenabilă a țării, acesta trebuie să includă componenta naturală, culturală și umană, să asigure respectarea echilibrului delicat, caracteristic destinațiilor turistice [2, 8, 9, 15]. Educația și pregătirea profesională din domeniul turismului se referă la dobândirea competențelor profesionale necesare practicării profesiilor/ocupațiilor prevăzute în clasificator. Practica managementului educațional a evidențiat că, la orice nivel decizional s-ar afla, cadrele didactice reușesc o combinare a pregătirii lor de specialitate cu cea managerială în vederea soluționării eficiente a problemelor întâlnite în activitatea pe care o desfășoară.

Astăzi, devine tot mai complicat de a promova produsul turistic, cadrului juridic revenindu-i un rol important în internaționalizarea piețelor, întreprinderea turistică fiind nevoită să activeze într-un mediu din ce în ce mai complex. Eforturile sunt direcționate spre minimalizarea cheltuielilor și dobândirea de profit. Ca rezultat, se impune aplicarea de practici manageriale științifice pentru organizațiile de profil, drept un instrument de subminare a presiunilor cu care se ciocnește domeniul turistic din țara noastră.

Observăm din practica turismului că tot mai frecvente sunt cazurile în care angajații considerați ani ca fiind eficienți la posturile lor pe parcursul anilor, execută cu o mai mare dificultate responsabilitățile, iar rezultatele lor sunt tot mai reduse.

Eficiența programului de pregătire profesională se va dovedi doar în cazul în care este fundamentată pe un studiu clar al necesităților entității turistice, începând cu necesitatea formării continue a angajaților din domeniu și în corelație cu obiectivele sale generale. Succesul programului va fi direct proporțional răspunsurilor la întrebările ce trebuie predat, pentru ce, pentru cine și cum.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare. În ultima perioadă turismul moldovenesc ca urmare a trecerii la economia de piață, a cunoscut un anumit nivel de dezvoltare, existând însă o serie de deficiențe concretizate prin: transformarea agențiilor de turism în canale de orientare a forței de muncă autohtonă pentru diverse ocupații spre piețele externe, și nu pentru un turism performant, distorsionarea pieței turistice, un cadru normativ juridic ineficient, greu de interpretat, slaba pregătire a managerilor în marketing turistic și a personalului în meserii de bază, competiția dură pentru plasarea investițiilor, degradarea obiectelor

de interes turistic; căile de acces limitate spre obiectivele turistice, lipsa parcurilor; lipsa facilităților pentru turiști: ghișeuri cu materiale promoționale, artizanale și suvenire; ghizii duc lipsă de instruire adecvată în domeniul comunicării cu turiștii și nu posedă limbi străine; în majoritate lipsesc panourile informaționale cu elemente orientative; lipsesc materiale de autoghidaj; facilități fiscale reduse pentru agenții economici, care acordă suport sau investesc în conservarea monumentelor de patrimoniu național (SDT a RM) [4, 7, 12, 13].

Se susține că tiparele manageriale determinate prin creativitate și inovație reprezintă elemente hotărâtoare, arătând ca anumiți lideri întreprinzători exprimă o înclinație mai puternică pentru inovare decât managerii. Se susține că liderii sunt acele persoane cu un spirit inventiv și creativ, cu o gândire originală, capabili să găsească idei și soluții, fiind orientați spre improvizație și idei noi, precum și spre soluționarea eficientă a problemelor ivite [6, 15, 18, 20].

Scopul cercetării îl constituie eficientizarea pregătirii specialiștilor de educație fizică și sport (specializarea „Turism”), argumentarea formării competențelor manageriale la aceștia în vederea dezvoltării continue a capacităților profesionale necesare personalului din cadrul industriei turistice și pentru o îmbunătățire a nivelului calității produsului turistic național.

Obiectivele cercetării:

1. Studiarea teoriei și practicii actuale cu privire la formarea competențelor manageriale la viitorii specialiști.

2. Determinarea influenței unui curs teoretic nou și a ghidului metodic asupra nivelului de formare a cunoștințelor teoretice în concordanță cu necesitatea dobândirii competențelor profesionale și manageriale solicitate de referențialul specialistului din domeniu.

3. Elaborarea și aplicarea în procesul de învățare a studenților a noului conținut teoretico-practic la disciplina de studiu „Patrimoniul turistic” adaptat specializării Turism și orientat în direcția formării competențelor manageriale a specialiștilor din domeniu.

4. Argumentarea și verificarea experimentală a competențelor manageriale dobândite, în cadrul procesului de formare și dezvoltare personală a viitorilor specialiști din domeniu.

Noutatea și originalitatea cercetării. Cercetarea contribuie la elaborarea și argumentarea îmbunătățirii calității suportului metodologic de învățare a specialistului din turism. Concret au fost elaborate și implementate în procesul instructiv-educativ de la facultățile de profil: conținutul optimizat al programei și cursului teoretic „Patrimoniul turistic”, precum și ghidul metodic la disciplina de studiu axat pe modele de bune practici din domeniu.

Problema științifică importantă soluționată constă în fundamentarea teoretică și experimentală a unor metode specifice de formare a competențelor profesionale și manageriale a studenților la disciplina de studiu „Patrimoniul turistic” adaptate particularităților specializării și centrate pe activități practice. Dezvoltarea științei, multitudinea de informații în societatea

cunoașterii duc la schimbări rapide în societate care generează probleme privind eficiența metodelor pedagogice și aplicarea la maximum a potențialelor intelectuale ale studenților. Astfel, complexul de competențe manageriale, de relaționare și adaptate specialiștilor din domeniu, elaborat în rezultatul cercetării, își va putea dovedi eficiența și eficacitatea în contexte combinate (formal, nonformal, informal).

Semnificația teoretică constă în analiza, structurarea și sistematizarea informațiilor de ordin teoretic din literatura de specialitate; stabilirea complexului de competențe manageriale necesare specialistului din domeniu, al necesității perfecționării curriculare a cursului „Patrimoniu turistic” în corespundere cu oportunitățile oferite absolvenților de către piața muncii. De asemenea, din argumentarea teoretică și experimentală, a dobândirii competențelor manageriale de către viitorii specialiști din domeniu s-a stabilit importanța acestora în asigurarea managementului eficient al organizațiilor de referință, inclusiv și ca urmare a aplicării strategiilor euristice în procesul de învățare al specialiștilor.

Valoarea aplicativă a cercetării o reprezintă posibilitățile de aplicare a competențelor manageriale dobândite în procesul instructiv-educativ, în special în dirijarea entităților al cărui obiect de activitate îl constituie în principal turismul. De asemenea, complexul de competențe manageriale elaborat, va contribui la furnizarea și promovarea unui management al cunoștințelor în domeniul de referință, la creșterea responsabilității, la dezvoltarea turismului național centrat pe client și pe un marketing al produselor/serviciilor de calitate.

Rezultatele cercetării propuse pentru susținere:

- reflectarea teoretică și practică a problemei cu privire la pregătirea specialiștilor în domeniul educației fizice și sportului, specializarea „Turism” trebuie să se bazeze pe studierea sistemului clasic de predare – învățare – evaluare a conținuturilor curriculare didactice în vederea sporirii eficienței componentelor unei pregătiri profesionale/manageriale adecvate;

- pregătirea managerială a studenților și masteranzilor din instituțiile de învățământ superior de cultură fizică, specializarea „Turism” poate fi eficientă numai prin condiția orientării spre direcția intensificării procesului de învățare în baza modificării conținuturilor teoretico-practice ale disciplinei „Patrimoniu turistic” și aplicării ghidului metodic axat pe bune practici și care include studentul în experiența agenților economici de specialitate;

- conținutul cursului „Patrimoniul turistic” și al ghidului practic necesită o orientare a materialului didactic cu accent pe eficiența activității de învățare în conformitate cu cerințele actuale ale curriculumului universitar;

- aplicarea complexului de competențe manageriale acumulate în procesul de pregătire a specialiștilor în domeniul educației fizice și sportului, specializarea „Turism” contribuie la dirijarea, dezvoltarea și obținerea performanței în domeniul de referință, bazat pe inovație, responsabilitate și

calitate.

Aprobarea rezultatelor cercetării. Rezultatele cercetării noastre au fost aprobate și prezentate în cadrul sesiunilor de comunicări științifice susținute la Chișinău, Galați și în reviste de specialitate, și anume: Teoria și arta educației fizice în școală, Chișinău; Internauka, Ucraina; Probleme actuale privind perfecționarea sistemului de învățământ în domeniul culturii fizice: Conferința științifică internațională consacrată Zilei Mondiale a Calității, Chișinău, USEFS, 2014; Sports, education, culture – interdisciplinary approaches in scientific research: International scientific conference, Galați, „Dunarea de Jos” University of Galați, 2015; Conferința științifică internațională „Cultura fizică într-o societate bazată pe cunoaștere”, 2015; Congresul științific internațional ”Sport. Olimpism. Sănătate”, 2016.

Structura tezei: Introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 160 titluri, 123 pagini text de bază, 35 figuri, 16 tabele. Rezultatele cercetării sunt publicate în 9 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: turism, competențe manageriale, formare profesională, dezvoltare personală, patrimoniu turistic.

CONȚINUTUL TEZEI

În primul capitol al tezei, „Principii și repere ale structurării patrimoniului turistic (cultural) în context legislativ național și internațional”, a fost studiată teoria și practica actuală a pregătirii profesional - pedagogice a specialiștilor de educație fizică și sport în domeniul turismului, fiind reflectate o serie de aspecte organizatorice și juridice în domeniul turismului național, al patrimoniului turistic național și al valorificării acestuia prin prisma celui cultural.

Fig.1.1. Structura patrimoniului turistic elaborată de autor conform literaturii de specialitate

Totodată au fost analizate asigurarea calității pregătirii resurselor umane din turism și a particularităților specifice de dezvoltare a competențelor manageriale.

Pregătirea profesională în domeniul turismului în Republica Moldova și în alte țări este

efectuată în diferite instituții de învățământ superior de stat și particulare. Astfel, conform art.24 din Legea turismului nr.798-XIV din 11.02.2000 “pregătirea profesională în domeniul turismului se realizează de către instituțiile de învățământ superior și postuniversitar de stat și private, acreditate în condițiile legii”. Personalul antrenat în prestarea serviciilor turistice (hoteliere, de transport, ghidaj etc.) poate activa în domeniu după absolvirea cursurilor specializate și obținerea brevetului respectiv. Determinarea direcțiilor prioritare și conducerea cercetărilor științifice în domeniul turismului țin de competența Agenției Naționale de Turism (www.turism-studii.md). Perfecționarea personalului din industria turismului se realizează la cursuri specializate, în baza programelor avizate de unitățile de resort. Planificarea și gestiunea în domeniul turismului în Republica Moldova sunt în responsabilitatea Agenției Naționale de Turism.

Educația și pregătirea profesională din domeniul turismului se referă la dobândirea competențelor profesionale necesare practicării profesiilor/ocupațiilor prevăzute în clasificator. Dobândirea de competențe profesionale în domeniul turismului se poate realiza pe cale formală, nonformală și informală. Educația și pregătirea formală în domeniul turismului se realizează prin intermediul unităților de învățământ cu profil turistic sau care au integrată în programa școlară educația turistică, precum și prin intermediul programelor de formare profesională a adulților [2, 10, 17].

Observăm din practica turismului că tot mai frecvente sunt cazurile în care salariații considerați ani de-a rândul ca eficienți la posturile lor, își îndeplinesc cu tot mai mare dificultate responsabilitățile, iar performanțele lor sunt tot mai reduse. Eficiența programului de pregătire profesională se va dovedi numai dacă se bazează pe o analiză clară a necesităților firmei turistice, plecând de la necesitatea perfecționării continue a angajaților din sfera turismului și în acord cu obiectivele sale generale. Succesul programului va depinde de măsura în care se știe ce trebuie predat, de ce, pentru cine și în ce mod. Pentru toți angajații pregătirea profesională este un proces de instruire, pe parcursul căruia participanții dobândesc cunoștințe teoretice și practice necesare desfășurării activității lor prezente. Obiectivele pregătirii profesionale pot fi constituite din: perfecționarea capacității de rezolvare a problemelor; executarea unor lucrări specifice activității de turism; rezolvarea unor sarcini noi; îmbunătățirea capacității de comunicare; pregătirea unor schimbări.

Luând în considerare natura activităților turistice ca întreg, putem menționa că se desprind patru elemente esențiale din punctul de vedere a ceea ce specialiștii (în speță cei din domeniul turismului) trebuie să fie capabili să facă.

Figura 1.2. Elemente a programului de dezvoltare managerială conform opiniei lui Michael Simmons (2001)

Al doilea capitol al tezei „Cercetarea prealabilă privind necesitatea modificării conținutului curricular al cursului “Patrimoniul turistic” tratează metodele și organizarea cercetării, precum și analiza și interpretarea opiniilor, referitoare la problema cercetată, a necesității dobândirii competențelor manageriale în procesul de formare profesională a specialistului din domeniu. Mai mult, putem afirma că prin dobândirea unor competențe manageriale de către studenți, ca urmare a studierii disciplinei “Patrimoniul turistic” în procesul de învățare, aceștia vor fi capabil să combine capacitățile, practicile pe care le dețin și resursele mediului social în stabilirea unei strategii care să-i conducă la rezultate performante, demonstrând astfel, că este mai important ceea ce pot să facă decât ceea ce știu.

În cercetarea prezentă s-au dovedit a fi relevante următoarele metode științifice: studiul bibliografiei de specialitate; observația pedagogică; metoda anchetei de tip chestionar; metoda de măsurare și evaluare; testarea pregătirii teoretico-practică la disciplina „Patrimoniul turistic”; experimentul pedagogic; metode statistico-matematice; metoda grafică și tabelară.

Observațiile pedagogice s-au desfășurat în trei etape:

În prima etapă s-au efectuat observațiile asupra cursului teoretic și practic al disciplinei “Patrimoniul turistic” din cadrul facultăților de specialitate din România și Republica Moldova în perioada anului de studiu 2011-2012. Formarea materialului empiric la tema cercetării a fost realizată în baza chestionării sociologice, care a cuprins mai multe categorii de respondenți (studenți, cadre didactice și angajați din domeniul turismului, în special manageri).

Materialele chestionarului sociologic au fost completate cu informația obținută în procesul discuțiilor cu grupurile de respondenți și a altor specialiști din domeniul învățământului superior. În acest plan, discuțiile au fost construite în conformitate cu recomandările propuse de specialiștii din domeniu.

În cadrul procesului de chestionare sociologică am elaborat și aplicat chestionarul sociologic având o destinație specifică (Anexa 1). În cadrul realizării și aplicării chestionarului sociologic pentru toate categoriile de respondenți au fost incluse întrebări al căror subiect consta în posibilitatea și importanța modificărilor aduse în conținutul curricular al disciplinei de studiu

„Patrimoniul turistic”, precum și în scopul organizării unor programe și seminarii practice având ca teme de bază dobândirea unor competențe manageriale, concept metodologic nou și eficient și care va constitui, din prisma noastră un suport în formarea specialiștilor din domeniu. Observațiile sociologice cu caracter de constatare s-au efectuat în scopul studierii multilaterale a actualei probleme în practică, iar rezultatele acestora ne-au permis să determinăm influența programelor de formare inițială în procesul de dezvoltare individuală a specialistului din mediul academic sau cel al turismului.

Ca urmare a studiului efectuat putem formula următoarele **concluzii parțiale**:

- apare necesitatea perfecționării, corectării, ajustării și restructurării conținuturilor de bază a cursului “Patrimoniul turistic”, precum și a identificării metodelor de evaluare realizate dintr-o perspectivă proprie paradigmei curriculumului universitar la disciplina de studiu dată.
- programele de pregătire profesională individuală (a specialistului de profil), de perfecționare continuă, trebuie privite ca un element cheie în menținerea calității produselor turistice ;
- aprecierea calitativă a studenților în cadrul cursului monitorizat, evidențiază de fapt, nu numai importanța activității cadrului didactic, angajată în realizarea funcțiilor de informare, diagnoză – prognoză, decizie finală, ci chiar faptul că, pe fond, cei evaluați, de fapt, sunt profesorii.
- Abordarea contingentă a dezvoltării competențelor manageriale în rândul specialiștilor de profil ia în considerare o serie de forțe ale schimbării, ca influențe ale noilor tehnologii din plan concurențial.

În a doua etapă observațiile pedagogice s-au desfășurat în semestrul V, anul de studiu 2012-2013 în cadrul procesului instructiv-educativ al noului curs teoretic elaborat cu titlul “Patrimoniul turistic” pentru studenții anului III în cuantum de 52 (grupele 304/26 studenți și 305/26 studenți) din cadrul facultăților de educație fizică și sport, specializarea Turism. În cadrul acestei etape s-au efectuat: verificarea calitativă a noii programe - curriculare universitare a disciplinei “Patrimoniul turistic”, verificarea conținutului, formei și a condițiilor de realizare a cursului teoretic și practic. Rezultatele observațiilor ne-au permis să determinăm influența unui curs teoretic nou asupra nivelului de formare a cunoștințelor teoretice în concordanță cu necesitatea dobândirii competențelor profesionale și manageriale solicitate de referențialul specialistului din domeniu.

În etapa a treia, în anul de studiu 2013-2014 observațiile pedagogice au fost desfășurate în cadrul procesului de evaluare, verificare a cunoștințelor teoretice a studenților din cadrul facultăților de educație fizică și sport, specializarea „Turism” ce au participat la acest experiment.

Disciplina de studiu „Patrimoniul turistic” este cuprinsă în planul de învățământ pentru anul III, specializarea „Turism”, totalizând un număr de 75 de ore și un număr de 5 credite (Tabelul 2.1). În Tabelul 2.2 este prezentată administrarea disciplinei „Patrimoniul turistic”, iar în Tabelul 2.3

conținutul actual al curriculumului universitar la disciplina de studiu monitorizată de noi în cadrul cercetării.

Tabelul 2.1. Extras din planul de studii pentru anul III, specializarea „Turism”, Facultatea de Sport, USEFS

Nr.crt.	Unitatea de curs obligatorie	Total ore	Codul unității de curs	Numărul de credite transferabile
1.	Patrimoniul turistic în Republica Moldova	75	S 05 O042	5

Tabelul 2.2. Administrarea disciplinei „Patrimoniul turistic”

Semestrul	Evaluarea	Nr. credite	Studii la zi				Studii la frecvență redusă				
			Total	T	P	LI	Sem	Total	T	P	LI
V	Examen	5	75	45	30	75	VII	20	10	10	130

Tabelul 2.3. Conținutul curricular al disciplinei de studiu „Patrimoniul turistic” și repartizarea orelor pentru fiecare temă (format inițial)

Nr. crt.	Tematica disciplinei	Numărul de ore					
		zi			f/r		
		T	P	LI	T	P	LI
1	Patrimoniul turistic. Lecție introductivă	2	1	4	2		4
2	Criterii de analiză a resurselor turistice	2	1	4	2		10
3	Resursele turistice naturale. Generalizări	4	2	4		2	12
4	Resursele reliefului Republicii Moldova cu caracter turistic	2	2	4			4
5	Bioclimatul și resursele climatice utilizate	2	2	4			4
6	Resursele turistice hidrografice din Republica Moldova	3	2	4		2	18
7	Resursele faunistice din Republica Moldova	2	2	4		2	6
8	Resursele vegetale din Republica Moldova	2	1	4			4
9	Natura protejată din Republica Moldova	2	1	8	2		20
10	Patrimoniul turistic antropoc. Generalizări	4	2	4			4
11	Monumentele antichității din Republica Moldova	2	2	4		2	8
12	Structuri defensive medievale de pe teritoriul Republica Moldova	2	2	4			4
13	Monumente ale arhitecturii de cult din Republica Moldova	4	2	6			14
14	Monumente de arhitectură de pe teritoriul Republicii Moldova	2	2	4		2	4
15	Etnografie și folclor	4	2	4			6
16	Teatrul, cinematografia, radio și TV din Republica Moldova	3	2	4	2		18
17	Infrastructura din domeniul turistic al Republicii Moldova	3	2	5	2		10
	Total ore repartizate	45	30	75	10	10	130

Evaluarea rezultatelor și media notelor obținute de către studenții de la facultatea de sport la disciplina „Patrimoniul turistic” în perioada sesiunii de iarnă (anul de studii 2012 – 2013), grupele 304 și 305, respectiv a unui număr de 53 de studenți este reflectată în Tabelul 2.5.

Tabelul 2.4. Metodologia evaluării pregătirii studenților la disciplina “Patrimoniul turistic”, la etapa inițială

Condiții	70% prezența la curs, 80% prezența la lecții practice de laborator
Criterii	Participarea activă la dezbaterile pe marginea tematicii de curs și la lecții practice și de laborator. Realizarea unui proiect sau a unui referat la alegere
Forme	Evaluări pe parcurs +1 proiect sau referat + evaluare finală (examen oral/scriș)
Formula notei finale	60% evaluare curentă, 40% evaluare finală

Tabelul 2.5. Evaluarea rezultatelor și media notelor obținute de către studenții de la facultatea de sport la disciplina „Patrimoniul turistic” la etapa inițială

	Note de 5	Note de 6	Note de 7	Note de 8	Note de 9	Note de 10	Media notelor
	6	7	2	3	1	-	
Total	30	42	14	24	9	-	6,61

Evaluarea rezultatelor oferă cadrul didactic informații cu privire la măsura în care au fost realizate obiectivele stabilite prin curriculum-ul universitar, prin procesul instructiv efectuat cu studenții grupelor 304 și 305 din cadrul facultății de sport și, prin aceasta, permite cunoașterea calității propriilor prestații ale profesorului ce a asigurat predarea disciplinei “Patrimoniul turistic” în perioada anului de studii 2012 – 2013. În acest context, își găsește aplicarea un principiu potrivit căruia “valoarea acțiunilor umane (cel puțin a celor întreprinse deliberat) se exprimă prin efectele pe care le produc”. Astfel, evaluarea randamentului învățării reprezintă mijlocul principal de reglare a procesului didactic. Performanțele studenților oferă și o imagine asupra calității și sugerează căi de perfecționare a stilului de învățământ, a curriculum-ului promovat de către cadrul didactic.

Din Tabelul 2.5 se observă o medie a notelor obținute de 6,61, ceea ce denotă din prisma noastră că unele compartimente ale evaluării necesită îmbunătățiri.

Concluzii:

- studenții trebuie să fie stimulați pe parcursul procesului de studii și al celui de evaluare, astfel încât, să determine conștient și obiectiv în ce măsură activitatea lor de învățare corespunde scopurilor și cerințelor stabilite;

- în corelație cu influența pozitivă asupra învățării temeinice, evaluarea rezultatelor obținute de către studenți constituie unul dintre mijloacele eficiente de prevenire a eșecului universitar;

- evaluarea exercită influență în direcția formării capacității și atitudinii autoevaluative (se impune din partea cadrului didactic să accentueze și să influențeze promovarea acțiunilor didactice individuale, stimularea percepției de către studenți a criteriilor pe care se întemeiază aprecierea rezultatelor învățării, și care pot deveni model pentru aceștia, cu valențe reale în direcția cultivării capacității autoevaluative);

- cunoașterea rezultatelor obținute de către studenți, realizată la finele semestrului V, anul de studii 2012 – 2013 constituie o condiție necesară autoreglării procesului didactic și permite, mai mult decât examenul final, cunoașterea nu numai a cunoștințelor acumulate, ci și a disponibilităților intelectuale ale studenților, a capacităților de a opera în plan teoretic sau practic cu informația însușită;

- media notelor obținute de către studenții evaluați la disciplină „Patrimoniul turistic” în perioada de referință, impune îmbunătățirea stilului de predare al cadrului didactic, perfecționarea curriculum-ului actual la această disciplină, accentuarea activității individuale a studentului, prin realizarea unor sarcini didactice în strânsă corelație cu activitățile practice create în acest scop.

Plecând de la faptul că, pentru îndeplinirea responsabilităților, oricărui manager, de la directorul unei agenții de turism, până la șeful unui compartiment, îi sunt necesare trei categorii de aptitudini, cum ar fi: aptitudini conceptuale, aptitudini umane și aptitudini profesionale [15, 20, 21, 22] am realizat un studiu în scopul stabilirii necesității de către absolvenții instituțiilor de profil (specializarea turism) a competențelor manageriale. În acest context am recurs la următoarele metode științifice:

- *observația* care ne-a permis să identificăm categoriile de manageri ce activează în cadrul organizațiilor al cărui obiect de activitate îl constituie prestarea serviciilor turistice, precum și aptitudinile lor esențiale;

- *metoda convorbirii* realizată printr-un dialog între cercetători și subiecții investigați de noi (manageri ai agențiilor de turism, hoteluri și cluburi sportive).

- *metoda chestionarului* ce a constat în elaborarea și aplicarea unei anchete desfășurată pe bază de chestionar scris. Chestionarul a reprezentat o listă de întrebări cu privire la problema studiată, aranjate într-o anumită ordine prin care s-a urmărit obținerea de informații despre aceeași problemă de la un număr mai mare de subiecți.

Eșantionul subiecților investigați (manageri ai agențiilor de turism, hoteluri și cluburi sportive de diferite niveluri ierarhice) a cuprins un număr de 93 de respondenți.

Al treilea capitol al tezei „Argumentarea teoretică și fundamentarea experimentală a eficienței formării competențelor manageriale la viitorii specialiști în cadrul cursului „Patrimoniul turistic” cuprinde organizarea experimentului pedagogic, argumentarea metodei noi

elaborată și aplicată la grupa experiment, eficiența acesteia în pregătirea profesional – pedagogică a specialiștilor din domeniul educației fizice și sportului, specializarea Turism. Astfel, dezvoltarea competențelor manageriale la specialiștii ce activează în instituțiile de profil vor crea condiții favorabile pentru a elabora și implementa soluții împreună cu cei care activează, colegii sau cu autoritățile de supraveghere care operează în contexte complexe, dinamice. În final au fost formulate concluziile generale și recomandările care au confirmat ipoteza și scopul cercetării.

➤ Pentru argumentarea și relevarea importanței formării unor competențe manageriale la viitorii specialiști, identificarea prezenței, recrutării și a rolului specialiștilor din domeniile culturii fizice și sportului, a turismului în organizațiile de profil, pentru determinarea opiniilor managerilor de organizații asupra calităților lor profesionale și a finalităților competențelor manageriale, inclusiv și ale pregătirii lor în viitor, am realizat un studiu pe piața educațională, sportivă și a turismului autohton.

➤ Eșantionul managerilor investigați (profesori, manageri superiori și de nivel mediu din organizații sportive și cu specific în turism, alte categorii de angajați din domeniile de referință) a fost constituit din 127 subiecți. Perioada cercetării a fost trimestrul II din 2013. Ancheta s-a desfășurat pe bază de chestionar prin metoda autoadministrării benevole.

Fig. 3.1. Finalități ale competențelor manageriale la viitorii specialiști elaborate de autor

Ca urmare a efectuării studiului, putem concretiza unele elemente concludive în ceea ce privește chestionarul efectuat printre managerii de organizații:

1. Majoritatea respondenților activează în organizații al căror obiect de activitate îl au în domeniul sportului și turismului (65%), iar ponderea absolvenților din cadrul acestor specializări a fost estimată la 37%;

2. Departamentele în care sunt preponderent angajați absolvenți au universității de profil, specializările „Educație fizică și sport” și „Turism” sunt: organizare, compartimente operaționale de profil, logistică, metodice, sportive și mai puțini activează în compartimente cu specific în relații publice, management, marketing sau resurse umane;

3. În general absolvenții de la instituțiile de profil sunt angajați pentru îndeplinirea unor funcții de execuție (84%) cu o pregătire profesională satisfăcătoare;

4. Se impune formarea continuă a specialiștilor din domeniu prin calificări suplimentare, prin studii de masterat și doctorat, iar pentru dobândirea unor competențe manageriale este esențial parcurgerea unor programe de studii specializate în management.

Obiectivele pregătirii profesionale a specialiștilor din domeniul culturii fizice pot fi constituite din: perfecționarea capacității de rezolvare a problemelor, executarea unor lucrări specifice, rezolvarea unor sarcini noi, îmbunătățirea capacității de comunicare, pregătirea unor schimbări, etc. Schematic este un proces care poate arăta astfel:

Fig. 3.2. Obiective ale pregătirii profesionale a specialiștilor din domeniul culturii fizice

La elaborarea noului conținut curricular la disciplina “Patrimoniul turistic” am ținut cont de următoarele aspecte fundamentale: analiza inițială și continuă a nevoilor studenților; selectarea conținutului și stabilirea priorităților (inclusiv a obiectivelor); metodologie (inclusiv selectarea și gradarea activităților de învățare și a materialelor de studiu); monitorizare, evaluare și examinare; capacitățile și finalitățile competenței manageriale; necesitatea abordării muncii în echipă a specialiștilor; capacitatea noilor forme de organizare a muncii în cadrul organizațiilor sportive și de turism; performanța resurselor umane din sport și turism.

Plecând de la studiul efectuat în cercetarea noastră cu privire la analiza și generalizarea opiniilor cu privire la conținutul curricular al cursului „Patrimoniul turistic” s-a impus necesitatea schimbării conținuturilor de bază a cursului “Patrimoniul turistic” predat în cadrul specialității Turism din planul de învățământ aprobat la nivelul USEFS. În Tabelul 3.1 prezentăm conținutul

curricular la disciplina “Patrimoniul turistic” în varianta finală, iar în Tabelul 3.2 administrarea disciplinei într-un format nou.

Tabelul 3.1. Conținutul curricular la disciplina “Patrimoniul turistic” în varianta finală

Nr.crt.	Tematica disciplinei de studiu
1.	Patrimoniul turistic. Concepte și definiții fundamentale
2.	Potențial turistic (natural și antropic) național
3.	Infrastructura generală și turistică a Republicii Moldova
4.	Piața turistică. Oferta și cererea turistică
5.	Circulația turistică
6.	Structuri de primire turistice în Republica Moldova
7.	Activitățile turistice și marketingul acestora
8.	Particularitățile managementului în activitatea de turism
9.	Competențele manageriale și profilul de succes al managerului în turism
10.	Planul turistic – instrument al politicii turistice
11.	Tehnica construirii unui itinerar turistic și vizitării unei localități sau oraș

Tabelul 3.2. Administrarea disciplinei

Forma de învățământ	Codul disciplinei	Denumirea disciplinei	Responsabil de disciplină	Sem.	Ore total:				Evaluarea	Nr. de credite	
					Total	inclusiv					
						C	S	L			LI
cu frecvență la zi și f.r. anul III	U01O05	“Patrimoniul turistic”	Catedra Natație și turism	V	150	45	30	-	75	ex	5

Dinamica notelor medii obținute de către grupa experiment la fiecare capitol al cursului în cadrul seminarelor și a competențelor manageriale dobândite pe parcursul procesului de învățare atestă datele reflectate în Tabelul 3.3.

Tabelul 3.3. Dinamica notelor medii obținute de către grupa experiment la fiecare capitol al cursului nou elaborat

Nr. crt.	Tematica disciplinei de studiu	Evaluarea competențelor manageriale dobândite în procesul de învățare	$\bar{x} \pm m$	Cv (%)
1.	Patrimoniul turistic. Concepte și definiții fundamentale	7,89	8,33 ± 0,19	1,73
2.	Potențial turistic (natural și antropic) național	8,56	8,45 ± 0,20	2,27
3.	Infrastructura generală și turistică a Republicii Moldova	8,23	8,41 ± 0,20	2,12

4.	Piața turistică. Oferta și cererea turistică	8,18	8,14 ± 0,15	2,11
5.	Circulația turistică	8,91	8,56 ± 0,21	2,76
6.	Structuri de primire turistice în Republica Moldova	8,87	8,66± 0,22	3,13
7.	Activitățile turistice și marketingul acestora	8,19	8,31 ± 0,23	3,24
8.	Particularitățile managementului în activitatea de turism	8,47	8,79 ± 0,25	3,72
9.	Competențele manageriale și profilul de succes al managerului în turism	8,15	8,32 ± 0,19	2,12
10.	Planul turistic – instrument al politicii turistice	8,11	8,02± 0,18	2,17
11.	Tehnica construirii unui itinerar turistic și vizitării unei localități sau oraș	8,79	8,68 ± 0,24	3,27
	Media generală	8,39	9,11±0,22	2,60

Principala problemă a activității experimentale a vizat constatarea și concretizarea condițiilor pedagogice favorabile pentru formarea competențelor manageriale. În ceea ce privește competențele manageriale, putem menționa că și la acest capitol studenții au obținut medii destul de relevante, respectiv cuprinse între notele 7,89 și 8,91, cu o medie de 8,39, iar la tematica noului curs elaborat, după pilotarea acestuia s-a obținut o medie a notelor de 9,11. Astfel, putem observa că la tema 7 - „Activitățile turistice și marketingul acestora” și tema 10 - „Planul turistic – instrument al politicii turistice”, prin evaluarea competențelor manageriale dobândite de către studenți la aceste teme s-au obținut note destul de bune, respectiv 8,19 și 8,11. La temele 3 - „Infrastructura generală și turistică a Republicii Moldova”, 4 - „Piața turistică. Oferta și cererea turistică”, 8 - „Particularitățile managementului în activitatea de turism” și 10 - „Planul turistic – instrument al politicii turistice” au fost înregistrate rezultate aproape egale ale evaluării competențelor manageriale: 8,23; 8,18; 8,47 și 8,11. În ceea ce privesc rezultatele învățării la aceste teme, studenții au fost evaluați cu notele: 8,41; 8,14; 8,79 și 8,02. La tema - „Patrimoniu turistic” studenții au obținut un rezultat al competențelor manageriale de 7,89, iar la tema cursului o medie a notelor de 8,33.

Cunoștințele teoretice predate celor două grupe au fost diferite din punct de vedere al conținutului și al intensității, respectiv grupa experiment a beneficiat de o structură mai complexă și intensivă din punct de vedere al conținutului teoriei predate. Astfel, la etapa inițială a experimentului au fost calculate mediile notelor obținute de către studenții grupelor martor și experiment în perioada celor trei ani de studii la examenele teoretice.

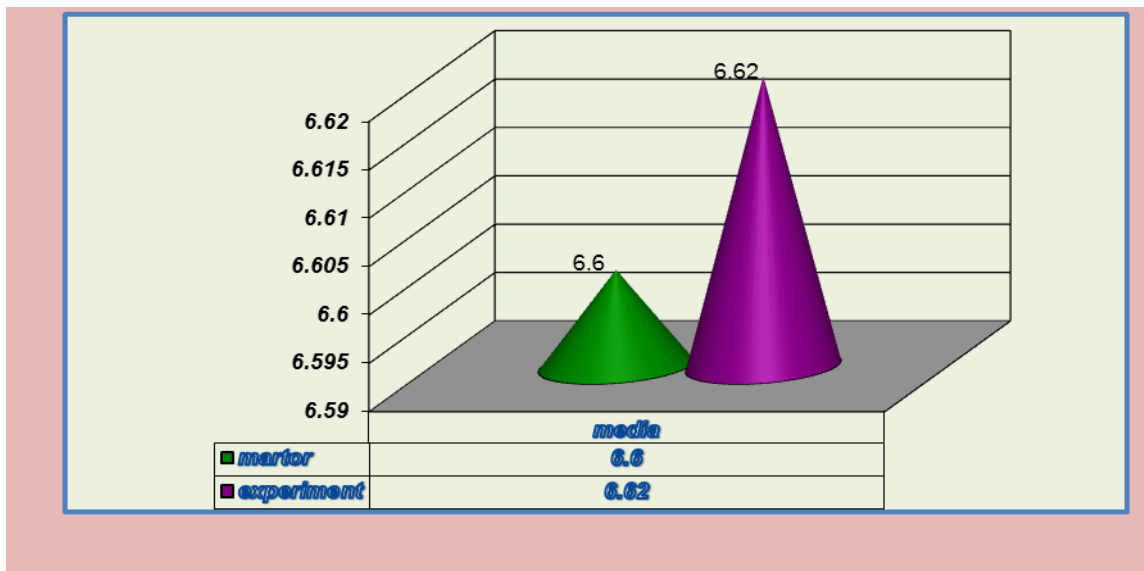

Fig. 3.3. Reprezentarea grafică a notelor obținute de către studenții de la facultatea de sport la disciplina „Patrimoniul turistic” la etapa inițială

Creșterea rezultatelor obținute de grupa experiment se datorează modului de realizare a seminarelor, a practicii de specialitate la agenții economici (cu care universitatea a încheiat parteneriate în acest sens) și care au pus un accent deosebit pe dobândirea competențelor manageriale prin preluarea unor modele de bune practici. Totodată au centrat activitățile pe dezvoltarea la studenți a abilităților și aptitudinilor practice în direcția acumulării unor cunoștințe de specialitate orientate în direcția înțelegerii de către studenți a principiului de turism sportiv durabil.

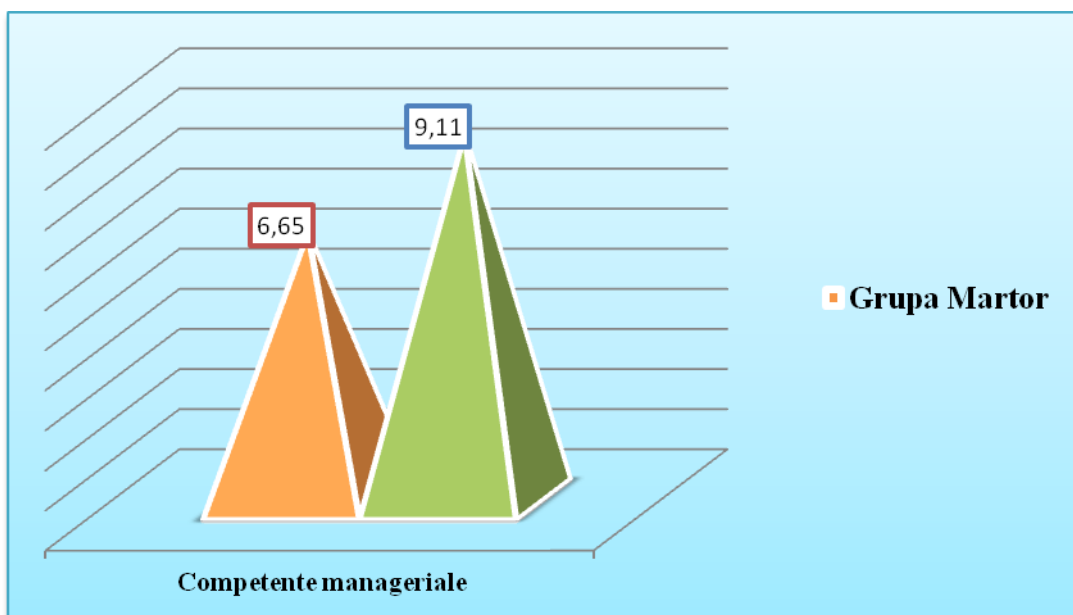

Fig. 3.4. Fluctuația mediilor obținute de ambele grupe în urma evaluării competențelor manageriale

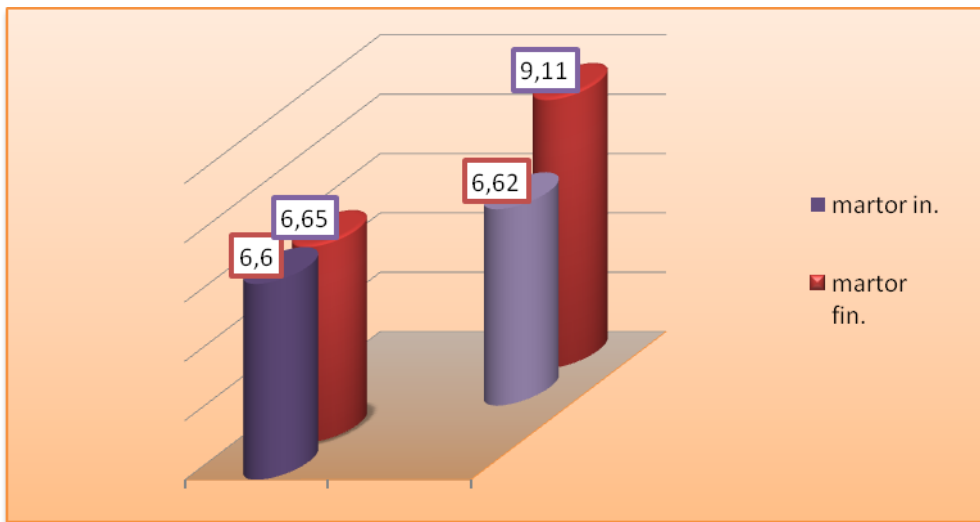

Fig. 3.5. Dinamica mediilor competențelor manageriale a grupelor martor și experiment la etapele inițială și finală a experimentului

Ca principiu, turismul durabil reprezintă „toate formele de dezvoltare turistică, management și activități turistice care mențin integritatea ecologică, socială și economică, bunăstarea resurselor naturale și culturale, construite în mod perpetuu.”

Plecând de la acest principiu, putem afirma că turismul sportiv durabil presupune:

- cooperarea strânsă cu autoritățile locale din raioane: primării, consilii raionale etc.;
 - operatorii turistici și specialiștii care lucrează în domeniu de profil trebuie să aibă înalte cunoștințe ecologice și manageriale;
 - contribuții practice și financiare ale operatorilor turistici pentru conservarea patrimoniului turistic al țării;
 - existența unor reguli privind managementul vacanțelor bazate pe promovarea ecoturismului în Republica Moldova;
 - identificarea liniilor directe pentru implicarea comunităților locale pentru ca turismul să rămână un sector viabil pe o perioadă lungă de timp;
- identificarea și prezența standardelor pentru proiectarea și operarea facilităților de turism durabil și al antreprenoriatului în sport.

Concluzionând putem afirma că, figura profesională a managerului din domeniul turismului prezentată în Figura 3.6 este un „tip ideal”, un obiectiv care ar trebui considerat necesar, util și conform provocărilor prezente cu care se confruntă autoritățile/entitățile din domeniu.

De asemenea, în special inovarea se lovește de obstacole, atât instituționale, cât și în privința competențelor:

- dificultăți în comunicarea cu managementul superior și/sau putere mică de negociere cu privire la acesta, de aici lipsa resurselor adecvate pentru întrunirea nevoilor de dezvoltare ale patrimoniului turistic ;

- conștientizarea limitată de către manager a rolului său de dirijare și consiliere: managerul de referință se află în riscul de a se găsi prins între managementul birocratic și super-specializarea tehnică/tehnologică modernă;

- tendințele în dezvoltare sunt deseori puțin cunoscute sau rămân o cultură „abstractă”, netransferată în viața organizatorică. Dovada acestuia este inovarea metodologică scăzută în activitatea de formare și insuficienta atenție acordată acordării timpului corespunzător și locului pentru formarea unor competențe manageriale (chiar și în cadrul unor proiecte de cercetare);

- există colaborare în rețea internă și externă limitată, și experiențele raportate de respondenți par să indice lipsa concentrării asupra îmbunătățirii procesului de management / de exemplu, nu au fost raportate acțiuni de dezvoltare organizatorică concludente;

- evaluarea/estimarea, monitorizarea și controlul dezvoltării patrimoniului turistic la nivel național joacă un rol marginal: ele sunt conform abordării „bazată pe curs”, dar nu explorează în profunzime elementele calității procesului.

Rezultatele cercetării ne permit să definim în special un profil profesional pentru figura care operează în prezent în domeniul turismului, al serviciilor de acest gen: managerul agențiilor de turism, managerul ce activează în diferite autorități publice locale și centrale de specialitate, alte organizații de profil. Acest tip de manager realizează mai curând funcții de management și planificare, pe baza obiectivelor instituționale, în cadrul structurii pe care acesta o coordonează, decât să aibă calități pedagogice sau de cunoaștere a conținutului tehnic. Profilul ar trebui să prezinte un set de caracteristici asociate atât sectorului de formare și specializare (ciclul I și II), cât și responsabilităților sale de management din organizația sau serviciul public în care activează.

Formarea competențelor manageriale la specialiștii din domeniul de referință, prin natura și misiunea sa, necesită management prin structuri și metode care nu sunt birocratice, ci mai curând circulare, integrate, orientate spre dialog. Formarea, dacă este să nu dăm numai răspunsuri, dar și propuneri, necesită gândire critică, diagnostic, creativitate și aptitudini de interpretare. Studiile privind gândirea divergentă, privind inovarea și creativitatea au demonstrat până acum în mod clar că aceste aptitudini nu sunt privilegiul geniiilor solitare ci, mai curând, pentru a se dezvolta pe deplin, este nevoie de un grup deschis dialogului și ideilor noi. Astfel, necesită conducere aptă să promoveze dialogul și legăturile între specialiști, nevoile instituționale și motivările personale: o sarcină imposibilă în absența unui cadru și a unui limbaj comun între manageri și profesioniști.

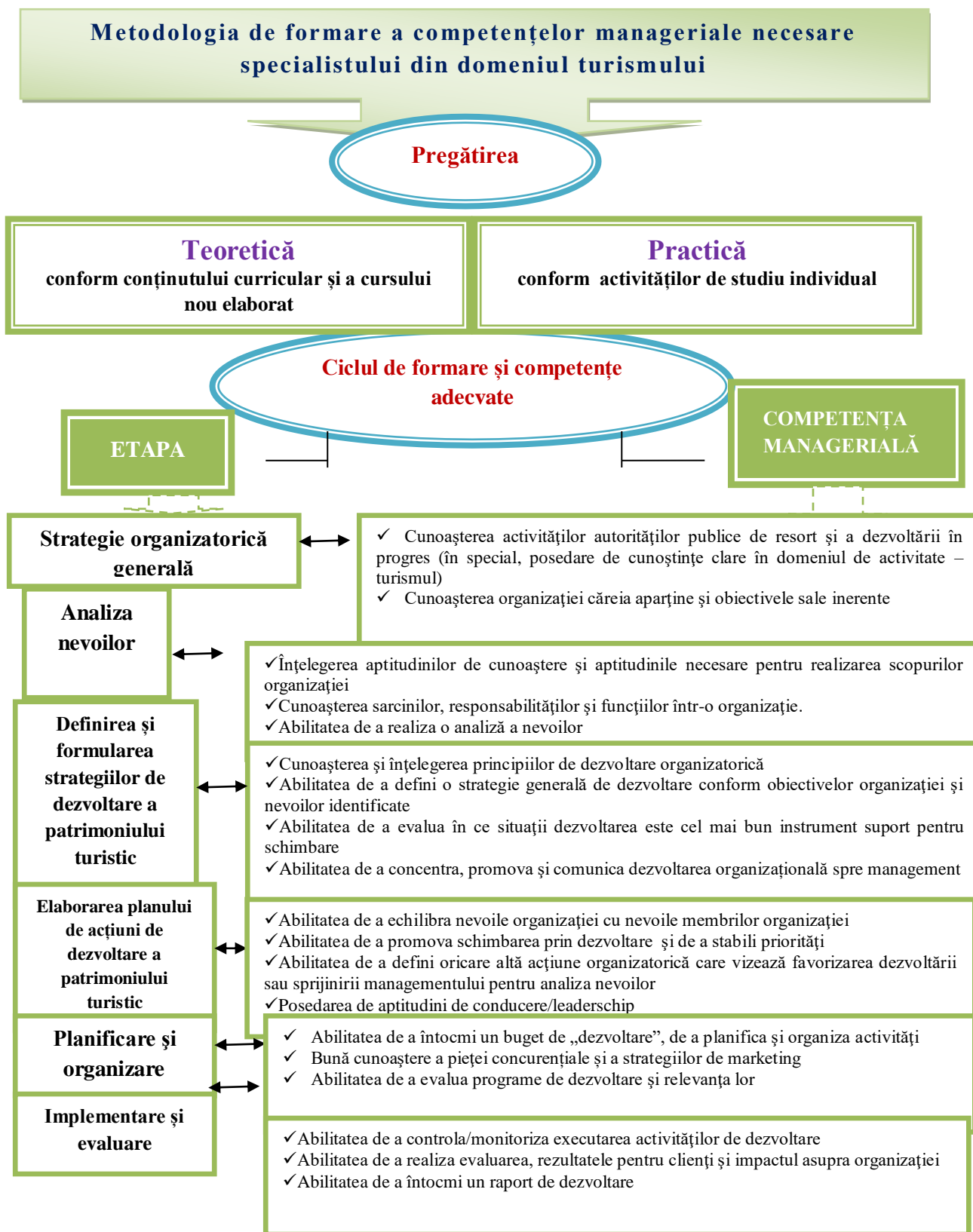

Figura 3.16. Metodologia de formare a competențelor manageriale elaborată de noi

Concluzionând, putem afirma că, figura profesională a managerului din domeniul turismului este un „tip ideal”, un obiectiv care ar trebui considerat necesar, util și conform provocărilor prezente cu care se confruntă autoritățile/entitățile din domeniu.

De asemenea, în special inovarea se lovește de obstacole atât instituționale, cât și în privința competențelor:

✓ dificultăți în comunicarea cu managementul superior și/sau putere mică de negociere cu privire la acesta, de aici lipsa resurselor adecvate pentru întrunirea nevoilor de dezvoltare ale patrimoniului turistic ;

✓ conștientizarea limitată de către manager a rolului său de dirijare și consiliere: managerul de referință se află în riscul de a se găsi prins între managementul birocratic și super-specializarea tehnică/tehnologică modernă;

✓ tendințele în dezvoltare sunt deseori puțin cunoscute sau rămân o cultură „abstractă”, netransferată în viața organizatorică. Dovada acesteia este inovarea metodologică scăzută în activitatea de formare și insuficienta atenție acordată acordării timpului corespunzător și locului pentru formarea unor competențe manageriale (chiar și în cadrul unor proiecte de cercetare);

✓ există colaborare în rețea internă și externă limitată, și experiențele raportate de respondenți par să indice lipsa concentrării asupra îmbunătățirii procesului de management / de exemplu, nu au fost raportate acțiuni de dezvoltare organizatorică concludente;

evaluarea/estimarea, monitorizarea și controlul dezvoltării patrimoniului turistic la nivel național joacă un rol marginal: ele sunt conform abordării „bazată pe curs”, dar nu explorează în profunzime elementele calității procesului.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

1. Examinarea problemei privind formarea competențelor manageriale la viitorii specialiști din domeniul turismului în cadrul pregătirii lor de specialitate, ne demonstrează că abordarea acestei probleme este insuficient cercetată. Formarea profesională reprezintă un proces de instruire, în cadrul căruia participanții acumulează cunoștințe teoretice și practice. Obiectivele pregătirii profesionale ale specialiștilor din domeniu, în direcția formării de competențe manageriale necesare exercitării eficiente a funcției de conducere în turism pot fi reprezentate de: consolidarea capacității de rezolvare a problemelor; realizarea unor lucrări specifice activității de turism; soluționarea unor sarcini noi; capacitatea de a stabili scopuri, obiective și strategii de dezvoltare; consolidarea comunicării și informării în domeniul de referință; capacitatea de a soluționa conflicte; pregătirea unor schimbări inovaționale; capacitatea de a-și asuma răspunderi și de a lua decizii constructive; capacitatea de a evalua.

2. Eficientizarea pregătirii specialiștilor de educație fizică și sport (specializarea „Turism”), dezvoltarea unui cadru de competențe manageriale mai complex și utilizarea acestora la locul de

muncă vor contribui la atingerea obiectivelor planificate de către entitățile din turism, precum și la dezvoltarea personală a specialiștilor.

3. Eficientizarea conținutului curricular al cursului „Patrimoniul turistic”, în vederea pregătirii specializate, coroborate cu strategiile de ajustare și restructurare a unităților de învățare au condus la elaborarea și implementarea în procesul instructiv-educativ a unui nou format (ghid metodic), astfel încât programele de pregătire profesională, de perfecționare continuă să fie privite ca un element cheie în menținerea calității studiilor și a produselor turistice. În acest context, majoritatea categoriilor de respondenți consideră că se impune perfecționarea conținuturilor de bază al cursului de referință și utilizarea în procesul de învățare a ghidului metodic elaborat. Astfel, studenții consideră benefic acest fapt într-un procent de 10% (mult) și 12% (destul de mult), cadrele didactice 13% (mult) și 11% (destul de mult), iar angajații 9% (mult) și 10% (destul de mult), celelalte valori fiind ne semnificative.

4. Materialele cercetării ne permit să proiectarea didactică la disciplina de studiu a fost orientată spre activități de formare a competențelor studenților (cognitive, psihomotrice și comportamentale) prin activitate formativă, prin unități de învățare la domiciliu în scopul îndeplinirii lucrului individual, în concordanță cu obiectivele de formare a competențelor specifice, și nu cu descrierile educaționale. De asemenea, procesul didactic a fost orientat spre învățare independentă și aplicativă, bazată pe formarea interesului subiectului.

5. Cercetările întreprinse ne permit să stabilim că:

- ✓ evaluarea în cadrul disciplinei “Patrimoniul turistic” a fost privită per ansamblu: concept, orientarea evaluării la teste integrate de cunoștințe, perspicacitate, aptitudini și atitudini, grad de dificultate;

- ✓ principala problemă a activității experimentale a vizat constatarea și concretizarea condițiilor pedagogice favorabile pentru formarea competențelor manageriale, astfel încât studenții au obținut medii semnificative cuprinse în valori de peste 8, cu o medie de 8,39;

- ✓ fluctuația mediilor obținute de ambele grupe în urma evaluării competențelor profesionale a variat între valorile mediilor de $6,65 \pm 0,20$ și $9,17 \pm 0,19$, cu $t=3,08$ și $p < 0,01$, iar cele manageriale dobândite de studenți raportate la tematica cursului nou elaborat a variat între valorile mediilor de $6,65 \pm 0,277$ și $9,11 \pm 0,19$ cu $t=3,21$ și $p < 0,01$. Astfel, putem observa că la testarea finală observăm că există diferențe semnificative și între mediile grupei experiment și mediile grupei martor ($9,11 \pm 0,22$ /grupa experiment și $6,65 \pm 0,277$ /grupa martor).

6. Experimentul pedagogic ne-a demonstrat că eficacitatea implementării noului conținut de învățare la disciplina de studiu “Patrimoniul turistic”, din cadrul facultăților de profil, specializarea Turism a contribuit esențial la formarea competențelor manageriale la viitorii specialiști. De asemenea creșterea rezultatelor obținute de grupa experiment se datorează modului de realizare a

seminarelor, a practicii de specialitate la agenții economici (cu care universitatea a încheiat parteneriate în acest sens) și care au pus un accent deosebit pe dobândirea competențelor manageriale prin preluarea unor modele de bune practici. Rezultatele mai bune obținute de grupa experiment au fost consolidate și de factorii: creșterea competitivității studenților, care au fost motivați de a dobândi competențe profesionale și manageriale eficiente în dezvoltarea durabilă a turismului; de a acumula cunoștințe de specialitate axate în principal pe principii și reguli de eficiență maximă în dirijarea activităților turistice, de dezvoltare a patrimoniului turistic național, de promovare continuă a acestuia; de asumare a responsabilității, autonomiei și orientării spre performanță.

7. A fost soluționată problema științifică privind fundamentarea teoretică și experimentală a unor metode specifice de formare a competențelor profesionale și manageriale a studenților la disciplina de studiu „Patrimoniul turistic” adaptate particularităților specializării și centrate pe activități practice. Astfel, complexul de competențe manageriale, de relaționare și adaptate specialiștilor din domeniu, elaborat în rezultatul cercetării, își va putea dovedi eficiența și eficacitatea în contexte combinate (formal, nonformal, informal).

În urma derulării cercetării noastre, cu privire la formarea competențelor manageriale la viitorii specialiști din domeniul turismului, putem formula și o serie de **recomandări**, pe care le redăm mai jos.

1. Modificarea programelor de studii, la specialitatea turism să fie realizată în urma unei analize efectuate pentru determinarea necesităților firmelor turistice și de perfecționare continuă a angajaților din domeniu, precum și a necesității elaborării, promovării și realizării produsului turistic în corespundere cu cerințele consumatorului și standardelor calității.

2. Pregătirea profesională să se concentreze asupra unităților de învățare, îndeosebi pe activitățile practice și individuale ale studenților.

3. Recomandăm integrarea profesioniștilor în sectorul patrimoniului turistic național cu aptitudini și competențe manageriale de succes, inclusiv și în domeniul limbilor de circulație internațională, întrucât aceste cerințe îndeplinite, va ajuta la creșterea nivelului calitativ și la crearea unui industrii turistice și culturale durabile.

3. Pentru dezvoltarea competențelor manageriale, directorii (managerii) entităților turistice ar fi de dorit să abordeze în permanență schimbările în conformitate cu standardele internaționale, ceea ce va conduce la un turism orientat spre servicii. De asemenea, managerii trebuie să dispună de un spirit inventiv și creativ, cu o gândire critică, originală, capabili să găsească idei și soluții, fiind

orientați spre improvizație și idei noi, precum și spre soluționarea eficientă a unor probleme din turismul național.

4. Pentru dezvoltarea turismului bazat pe elemente de cultură și patrimoniu, recomandăm consolidarea parteneriatelor active între domeniul cercetării, autoritățile centrale, administrațiile locale, societățile și companiile de turism care pot promova ideea de valorizare a bunurilor culturale deosebite, păstrarea și conservarea acestor comori culturale.

5. Recomandăm inițierea, autorizarea și acreditarea unor programe de formare profesională a adulților din și pentru sectorul turismului de către anumiți furnizori aferente profesiilor/ocupațiilor din sectorul turism, hoteluri, restaurante și patrimoniu turistic național. Eficiența acestor programe se va dovedi numai dacă se bazează pe o analiză clară a necesităților firmelor turistice, plecând de la necesitatea perfecționării continue a angajaților din sfera turismului și în acord cu obiectivele sale generale.

7. Recomandăm elaborarea și aprobarea *Standardelor ocupaționale* în domeniul turismului, astfel încât se va contribui la asigurarea calității pregătirii angajaților, la identificarea și aprobarea calificărilor pe piața forței de muncă, la combinarea formării profesionale inițiale și continue cu cerințele pieței muncii. În acest context, standardele ocupaționale în turism vor servi drept bază pentru reformarea sistemului de învățământ secundar profesional din Republica Moldova, dezvoltarea Cadrului Național al Calificărilor compatibil cu principiile Cadrului European al Calificărilor.

BIBLIOGRAFIE

1. Băltărețu A. Evoluții și tendințe în turismul internațional. Aspecte teoretice și practice. București: Editura PRO Universitaria, 2006.
2. Barbu Gh. Turismul și calitatea vieții. București: Editura Politică, 1980.
3. Budevici-Puiu L. Management și legislație în educația fizică și sport. Vol.1. Iași: Tehnopress, 2006. 190 p.
4. Budevici-Puiu L., Budevici A. Eficiența și eficacitatea în managementul organizațiilor. În: Materialele Conferinței Științifice Internaționale „Perspective moderne ale impactului societății contemporane asupra educației fizice și sportului”. Chișinău, 2006, p.396-403.
5. Budevici-Puiu L., Manolachi V. Management și legislație în educația fizică și sport. Chișinău: Valinex, 2016. 283 p.
6. Burloiu P. Managementul resurselor umane. București: Lumina Lex, 2001.
7. Cole A.G. Management, teorie și practică. Chișinău: Î.E.P. Știința, 2006, p. 343-369.
8. Cosmescu I. Turismul. București: Edit. Economică, 1998.
9. Cristureanu C., Neacșu N., Băltărețu A. Turism internațional, studii de caz, legislație. București: Edit. Oscar Print, 1999.
10. Donoica Șt. Aspecte din activitatea de turism. București: Edit. Litera, 1989.
11. Draica C. Ghid practic de turism intern și internațional. București: Edit. All Beck, 1999.
12. Eșanu M. Managementul în organizațiile sportive – aprecieri și considerații. În: Teoria și Arta Educației fizice în școală: Revista științifico-metodică, Chișinău, nr. 2(23), 2011, p. 50 – 52.
13. Eșanu M. Rolul educației proactive în dezvoltarea intelectuală și motrice a elevului. În: Teoria și Arta Educației fizice în școală: Revista științifico-metodică, Chișinău, nr. 4(21), 2010, p. 38-41.
14. Manolea M. Turismul durabil. În: Revista internațională „Orientări didactice”, nr.4, Editura Ecko Print, Drobeta Turnu-Severin, 2011.
15. Mathis R.L., Nica P.C., Rusu C. (coordonatori) Managementul resurselor umane. București: Editura Economică, 1997.
16. Mic dicționar enciclopedic. București: Editura științifică și enciclopedică, 1986.
17. Neacșu N. Turismul și dezvoltarea durabilă, București: Edit. Expert, 2000.
18. Neacșu N., Cernescu A. Economia turismului, studii de caz, reglementări. București: Edit. Uranus, 2002.
19. Nicolescu E. Marketingul în turism. București: Sport-Turism, 1976.
20. Nicolescu O. (coordonator) Managerii și managementul resurselor umane. București: Ed.Economică, 2004.
21. Nicolescu O., Verboncu I. Management. București: Editura Economică, 1999.
22. Ellis C.W. Management Skills for New Managers, New York; Atlanta; Brussels; Chicago; Mexico City; San Francisco; Shanghai; Tokyo; Toronto; Washington, D.C.: American Management Association, 2005.
23. Eșanu M. Theoretical and Practical recommendations for developing the managerial competencies of the tourism students within sport educational institutions. In: International Scientific Journal “INTERNAUKA”, n.1 (23), 1T., 2017, p. 44- 49.

ADNOTARE

Eșanu Marcela: Formarea competențelor manageriale la viitorii specialiști în cadrul cursului „Patrimoniul turistic”: teză de doctor în științe pedagogice. Chișinău, 2019.

Structura tezei: introducere; 3 capitole; concluzii generale și recomandări; 160 surse bibliografice; 123 pagini text de bază; 36 figuri; 16 tabele; 4 anexe. Rezultatele sunt publicate în 9 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: turism, competențe manageriale, formare profesională, dezvoltare personală, patrimoniu turistic.

Scopul cercetării îl constituie eficientizarea pregătirii specialiștilor de educație fizică și sport (specializarea „Turism”), argumentarea formării competențelor manageriale la aceștia în vederea dezvoltării continue a capacităților profesionale necesare personalului din cadrul industriei turistice și pentru o îmbunătățire a nivelului calității produsului turistic național.

Obiectivele cercetării:

1. Studiarea teoriei și practicii actuale cu privire la formarea competențelor manageriale la viitorii specialiști.

2. Determinarea influenței unui curs teoretic nou și a ghidului metodic asupra nivelului de formare a cunoștințelor teoretice în concordanță cu necesitatea dobândirii competențelor profesionale și manageriale solicitate de referențialul specialistului din domeniu.

3. Elaborarea și aplicarea în procesul de învățare a studenților a noului conținut teoretico-practic la disciplina de studiu „Patrimoniul turistic” adaptat specializării Turism și orientat în direcția formării competențelor manageriale a specialiștilor din domeniu.

4. Argumentarea și verificarea experimentală a competențelor manageriale dobândite, în cadrul procesului de formare și dezvoltare personală a viitorilor specialiști din domeniu.

Noutatea și originalitatea cercetării. Cercetarea noastră contribuie la îmbunătățirea calității suportului metodologic de învățare a specialistului din turism. Concret au fost elaborate și implementate în procesul instructiv – educativ de la facultățile de profil: conținutul optimizat al programei și cursului teoretic „Patrimoniul turistic”, precum și ghidul metodic la disciplina de studiu axat pe modele de bune practici din domeniu.

Problema științifică importantă soluționată constă în fundamentarea teoretică și experimentală a unor metode specifice de formare a competențelor profesionale și manageriale a studenților la disciplina de studiu „Patrimoniul turistic” adaptate particularităților specializării și centrate pe activități practice. Dezvoltarea științei, multitudinea de informații în societatea cunoașterii duce la schimbări rapide în societate care generează probleme privind eficiența metodelor pedagogice și aplicarea la maximum a potențialelor intelectuale ale studenților. Astfel, complexul de competențe manageriale, de relaționare și adaptate specialiștilor din domeniu, elaborat în rezultatul cercetării, își va putea dovedi eficiența și eficacitatea în contexte combinate (formal, nonformal, informal).

Semnificația teoretică constă în analiza, structurarea și sistematizarea informațiilor de ordin teoretic din literatura de specialitate; stabilirea complexului de competențe manageriale necesare specialistului din domeniu, al necesității perfecționării curriculare a cursului „Patrimoniu turistic” în corespundere cu oportunitățile oferite absolvenților de către piața muncii.

Valoarea aplicativă a cercetării o reprezintă posibilitățile de aplicare a competențelor manageriale dobândite în procesul instructiv-educativ, în special în dirijarea entităților al cărui obiect de activitate îl constituie în principal turismul. De asemenea, complexul de competențe manageriale elaborat va contribui la furnizarea și promovarea unui management al cunoștințelor în domeniul de referință, la creșterea responsabilității, la dezvoltarea turismului național centrat pe client și pe un marketing al produselor/serviciilor de calitate.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetării noastre au fost aprobate și prezentate în cadrul sesiunilor de comunicări științifice susținute la Chișinău, Galați și în reviste de specialitate, și anume: Teoria și arta educației fizice în școală, Chișinău; Internauka, Polonia; Probleme actuale privind perfecționarea sistemului de învățământ în domeniul culturii fizice: Conferința științifică internațională consacrată Zilei Mondiale a Calității, Chișinău, USEFS, 2014; Sports, education, culture – interdisciplinary approaches in scientific research: International scientific conference, Galați, „Dunarea de Jos” University of Galați, 2015.

АННОТАЦИЯ

Ешану Марчела: Подготовка управленческих навыков у будущих специалистов в рамках курса "Туристическое наследие": кандидатская диссертация. Кишинев, 2019.

Структура диссертации: введение, 3 главы; общие выводы и рекомендации; 160 литературных источников; 123 страниц основного текста; 36 фигуры; 16 таблиц; 4 приложения. Результаты опубликованы в 9 научных работах.

Ключевые слова: туризм, управленческие навыки, профессиональное обучение, развитие личности, туристические ресурсы.

Цель исследования: совершенствование подготовки специалистов физического воспитания и спорта (специализация «Туризм»), аргументированное формирование управленческих компетенций у специалистов для непрерывного развития профессиональных способностей, необходимых для персонала туристического сектора, и для повышения качества национального туристического продукта.

Задачи исследования: 1. Изучение теории и современной практики подготовки управленческих навыков у будущих специалистов.

2. Определение влияния нового теоретического курса на уровень подготовки теоретических знаний в соответствии с необходимостью приобретения профессиональных и управленческих компетенций, необходимых по рекомендации специалистов в данной области.

3. Разработка и применение в процессе обучения студентов нового теоретического - практического содержания для учебной дисциплины «Туристическое наследие», адаптированного для специализации «Туризм» и ориентированного на формирование управленческих компетенций специалистов в данной области.

4. Экспериментальная проверка управленческих навыков, приобретенных в процессе обучения и личностного развития будущих специалистов данной области.

Новизна исследования. Наше исследование способствует повышению качества методической поддержки обучения специалиста в туристической области. Были разработаны и внедрены в учебно-воспитательный процесс профильных факультетов: оптимизированный учебный план и новое содержание теоретического курса "Туристическое наследие", а также методическое пособие для изучаемого предмета, основанное на практическом опыте в данной области.

Решением научной проблемы в исследованной области является теоретическое и экспериментальное обоснование конкретных методов обучения профессиональными и управленческими навыками студентов в рамках учебной дисциплины «Туристическое наследие», адаптированных к особенностям специализации и ориентированных на практическую деятельность. Развитие науки и множество информации приводит к быстрым изменениям в обществе, которые порождают проблемы, касающиеся эффективности педагогических методов и полного использования интеллектуального потенциала студентов. Таким образом, комплекс управленческих, сетевых и адаптационных компетенций, разработанный в результате исследований, сможет доказать свою эффективность и действенность в комбинированном контексте (формальном, неформальном, неформальном).

Теоретическая значимость состоит в анализе, структурировании и систематизации теоретической информации из специализированной литературы; определение комплекса управленческих навыков необходимых специалистам данной области, а также необходимости совершенствования учебной программы курса «Туристические ресурсы» в соответствии с реальными требованиями на рынке труда.

Практическая ценность исследования состоит в возможности применения управленческих навыков, приобретенных в учебном - воспитательном процессе, в управлении организаций, чья основная деятельность связана с предоставлением туристических услуг. Также, комплекс выработанных управленческих навыков будет способствовать развитию национального туризма сосредоточено на клиента и на маркетинге продукции / качестве услуг.

Внедрение научных результатов. Результаты наших исследований были одобрены и представлены на научных конференциях и конгрессах, проводимых в Кишиневе, и в городе Галац (Румыния), в научных журналах, а именно: Теория и искусство физического воспитания в школе, Кишинев; Интернаука, Польша; Актуальные вопросы, касающиеся совершенствования системы образования в области физической культуры: Международная научная конференция, посвященной Всемирному дню качества, Кишинев, USEFS, 2014; Спорт, образование, культура - научные исследования в области междисциплинарных подходов: Международная научная конференция, Галац, "Нижний Дунай" Университет Галац, 2015.

ANNOTATION

Esanu Marcela: Building the management skills of future graduates of «Heritage Tourism» course: PhD thesis in pedagogic sciences. Chisinau, 2019.

Content: introduction; 3 chapters; general conclusions and recommendations; 160 list of references; 123 pages with basic text; 36 graphs; 16 tables; 4 annexes. Results have been published in 9 research papers.

Keywords: tourism, management skills, training, personal development, heritage tourism.

Field of study: pedagogy.

Scope of the research: to make more efficient epy training of specialists of physical education and sports (specialization "Tourism"), to argue the training of managerial competences for the continuous development of professional capacities needed for the employees within the tourism industry and for the improvement of the quality of the national tourist product.

Research objectives:

1. To study the current theory and practices of building management skills of future employees in the tourism industry.

2. To determine the influence of a new theoretical course on the level of theoretical knowledge training in accordance with the necessity of acquiring professional and managerial competencies required by the reference specialist in the field.

3. To elaborate and applicate during the process of students' training the new theoretical and practical content of the study discipline " Tourism Heritage " adapted to the specialization Tourism and oriented towards the training of the managerial competences of the specialists in the field

4. Experimental testing of management skills acquired through training and professional development of future graduates.

Novelty and originality of research. The research contributes to the improvement of the quality of the methodological support provided to tourism students. More specifically, the following materials were drafted and introduced in the training-education process at the relevant faculties: revised contents of the curriculum and theoretical "Heritage Tourism" course, as well as guidelines focusing on good practices in the field.

Key scientific issue addressed lies in the in the theoretical and experimental substantiation of specific methods for training the professional and managerial skills of students within the study discipline " Tourism Heritage " adapted to peculiarities of the specialization and centered on practical activities. The development of science and the multitude of information lead to rapid changes in society that generate problems regarding the efficiency of pedagogical methods and the full application of the intellectual potential of students. Thus, the complex of managerial, networking and adaptation competencies developed in the research field will be able to prove its effectiveness and effectiveness only in combined contexts (formal, nonformal, informal).

Theoretical value - processing, structuring and consolidation of the existing theoretical information; determination of the set of management skills for future employees in the tourism industry, the need to improve the curriculum of the "Heritage Tourism" course in line with the job opportunities on the labor market.

Practical value is given by the possibility to apply the acquired management skills particularly in the management of entities operating mainly in the tourism industry. The developed set of management skills will also contribute to the delivery and promotion of knowledge management in this sector, to increasing responsibility, to developing a customer-oriented tourism and the marketing of quality products/services.

Application of research findings. The findings of this research have been approved and presented during research communication sessions in Chisinau, Galati and in various industry magazines, including Theory and Art of Physical Education in School, Chisinau; Internauka, Poland; Current Challenges to Improvement of Physical Culture Education System: International Scientific Conference Dedicated to the World Quality Day, Chisinau, USEFS, 2014; Sports, Education, Culture – Interdisciplinary Approaches in Scientific Research: International Scientific Conference, Galați, „Dunarea de Jos” University of Galați, 2015.

EȘANU Marcela

**FORMAREA COMPETENȚELOR MANAGERIALE LA VIITORII
SPECIALIȘTI ÎN CADRUL CURSULUI „PATRIMONIUL TURISTIC”**

Specialitatea: 533.04 – Educație fizică, sport, kinetoterapie și recreație

Rezumatul tezei de doctor în științe pedagogice

Aprobat spre tipar: 03.05.2019

Formatul hârtiei 60×84 1/16

Hârtie offset. Tipar offset

Tirajul 30 ex.

Coli de tipar 2,0

Comanda 21

Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport

MD-2024, Republica Moldova, Chișinău, str. A.Doga, 22